

VII.

En Hexesag fra det 16de Aarhundrede.

Meddelt af Sognepræst *J. Richter* i Ringive.

I Grenaa Bys Tingbog for Aaret 1588³⁾ findes følgende Tingsvidner om en ikke uinteressant Hexesag, der da førtes for Retten, og som sikkert har sat mange Tanker og Munde i Bevægelse. Om den Anklagede har maattet bøde med Livet, vides ikke; men man faar Indtryk af, at Hexebaalet har været tændt temmelig hyppigt paa denne Egn, der endnu 100 Aar senere skulde faa en sørgelig Navnkundighed i saa Henseende⁴⁾. — I Aktstykkerne er Datidens Skrivemaade fulgt; kun Tegnsætningen er tilføjet af Meddelelsen. —

1588. 10. August. For Rasmus Jennsens Dollmergordt och hans medbrøder Niels Judt y Dollmer. — Jenns

³⁾ Findes i Raadstuearkivet.

⁴⁾ Jfr. Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus II, 254 f.

Persenn y Ostrup, Per Persenn Kierckinns tienner ibid., Søffren Knudsz ibid., Madtz Niellszen y Brogordt, Niells Kremmer, Jonn Bardsker, Madtz Skomager, Chrestenn Rasmusenn, Per Jennsenn Øster, Rasmus Mallmø och Jenns Røhoud kierckens neffning offuer Rasmus Rasmusenn Kremer. Per Lamann, Lauritz Møller, Per Schryffuer, Wdt Skomager, Per Nielsenn, Søffrenn Borgordt, Jenns Nielsenn y Dystrup och Frerick Persenn y Hammyløffh wunnde, adtj saa och hørde Lauridtz Klemidsenn Borgere studtt her y dagh for tette menninng tinnngsdom, sacte och skøllte Rasmus Rasmusenn kremmer, adt hanndt haffde forgiort hanns høstru Beritt Ibsdater, hynndz seell gud haffue. Och sagde for^{ne} Lauritz Klemidsenn, adt thenn tydt for^{ne} Rasmus Rasmusenn kaam y thett klamery røct och skall, saa hannd haffde ladit forgiøre hanns egenn høstru Anne Kremmerquinn, da kaam for^{ne} Rasmus Rasmusenn till for^{ne} Lauritz Klemidsen och bad hanndnom, om hanndt motte were haas hanndnom j tydt lanng. Da hannd haffde werit der nogenn stund j dagh, kom Espenn Rasmusenn och Jenns Jonnszenn paa Annholtt innd till for^{ne} Lauritz Klemidsenns och sagde thill Rasmus Rasmuszen: huor fore gaar du szaa henn med dynn sticker, adt du ganger wd paa Byderenn och bekommer ther bode hønns och annditt gode, och ber saa henn wdij Bynn och lader køge wdj lønn? Da suaritt for^{ne} Lauritz Klemidsenns quyinnde och sagde: thett er sanntt y siger; och hanns Børnn sidder haas migh och fannger ennthett. Da suaritt for^{ne} Rasmus Rasmuszen: haffuer du szeet thett? Saa pegede hunn till synne egne ij øynn och sagde: ja gud haffuer dysze szeett thett. Da suaritt for^{ne} Rasmus Rasmuszen: derfor skalltt du faa baade skam och skade och ith wnntt mod. Och strax ther effther kom ther onnt op y hynndis wennster heel, och thett gick hynndis ganndske lyff offuer, saa hunn bbleff død ther aff; och laa hunn y iij samffeld aar paa hynndz syugesenng, wdenn nor som hunn bbleff borenn wdt och innd. Och for^{ne} Lauritz Klemidsenn sagde, hannd icke skøllthe eller

sacte andre for thenn synn høstrues sjaar dødt andre enn for^{ne} Rasmus Rasmuszen. War hannd selft till wedermollstinnng.

[Samme Dag]. Ith anddith for neffnninnngenn. For^{ne} viij mennd winnder, adthj saa och hørde Søffrenn Willersø fram bar och lod lesze her y dag for thette menninge tinnghs dom Marenn Kiars Bekinnndillse, som widt xvj aar forledenn bleff brenntt wid sønnderherritztinng. Y blanntt anddith hynndis Bekinnndellse bestudt hunn, før hunn bleff dømtt, adt Rasmus Rasmusenn y Gryndaa war till hynndz om raad; tha war hunn innthett hiemme; saa gyck hannd till Anne Thours y Ollsø; saa fulldis de bode thill Søffren Skreders, och ther feck hannd raad tyll adt forgiøre synn kunne Anne Kremmerquynn y Gryndaa, och dy bleff der om natten. Och Anne Orms y Brestrup och Marenn Willoms y Gryndaa och hunn szellff war med adt forgiøre Anne Kremmerquynn; och skulle hynndz hosbund Rasmus Rasmusenn giffue thennom penninnng, salltt och fisk ther for. Ider mere wantt for^{ne} viij mennd, att for^{ne} Madtz Ericksenn Borgemester fram bar och lod lesze Elle Tammissdatters bekinndellse, som wedt xvij aar forledenn bleff brenntt widt nør[her]ritztinnng, y blanntt anddit lidinnnd: att [hun] bestud, før hunn blleff pynntt, adt Marenn Willoms och Søffrenn Oluffsenns høstru y Ollsø dy kast thett onnde paa Anne Kremmerquynn y Gryndaa, och kiøbte Rasmus Rasmuszen hynndz hosbund thennom ther thill. War Rasmus Rasmuszen tyll wedermollstinnng.

[Samme Dag]. Itth andditt for neffnninnngenn. For^{ne} viij mennd winnder, adj saa och hørde, for^{ne} Søffren Niellszen Byffogd frambar y dagh her for dom och lodt lesze Ande Rønndis bekinndellse, som blleff brenntt wid sønnderherritztinng, huillckenn hunn friwilligt wpinnt bekenntt haffuer paa Kattholm thenn 10 augustj nu sist forledenn. Y blanntt anddenn hyndz bekinndellse bestudtt for^{ne} Anne Rønndz, adth Siszell Mickells y Flastrup, Buoll hiorkonne y Weylby, Rasmus Kremmer y Gryndaa och hunn de giorde ith

woxe Barnn effther Jep Søffrennsenn y Flastrup thill adt forgiore hanndnom medth, som Siszell Mickells haffde bestillet dem. Y hyndis gaardt wdj thenn lille kammer (icke thenn, som er nest op till stouffuen) der thrilled de barnnitt op paa j ørcke logh; saa opgrouffue dy noglle wrther y Siszell Mickells haffue, som kalldis weckop, karser och blodwrter; offuer dennom leste dy nogle ordtt: først leste Rasmus kremmer, sydenn Siszell Mickells y Flastrup, saa Buoll hiordkonne och sydenn Anne Rønndis. Saa thogh Siszell Mickells disze wrther wdj enn huydt skaalle, sloug sit forklede der offuer och bar dennom innd y hyndz stouffue och lucte dørren. Saa gick dy andre quynnder hiem. Item bekennde Anne Rønndz, adt her Jenns y Weylby¹⁾ døbthe thette woxbarnn y Weylby kierce ock kallede dett Hanns effter enn aff Siszell Mickells slectinger, som hunn sagde for dennom; och bar Siszell Mickells samme barnn thill funnthenn, Buoll hiorkonne och Anne Rønndz dy studtt fadder och war godmaader thill barnitt. Bekinnde Anne Rønndis, adth Anne Jespersdater y Weylby bar samme woxebarnn wdj xl wger lyge saa lennge som j quynnde bar sitt foster; och hunn annduordit Siszell Mickells y Flastrup samme barnn y Weylby kierce, denn samme dagh dett bleff døbt. Och war denn samme dagh, litt før ennd Rasmus Jennsens y Weylby dett loulle (!) barnn blleff begraffuitt. Och her Jenns y Weylby yførde sikh meszeklederenn for alltheritt och gick saa [ne]der y kierckenn och leste offuer barnnitt, gick saa till funntenn och døbte thett y naffn faders, sønns och helligannds²⁾. Och ther

¹⁾ Hr. Jens Madsen (Nikskæg) var allerede Præst i Vejlbj 1564 (Tingsvidne af Mand. eft. Pauli convers. 1564 i Grenaa Raadstuearkiv), nævnes 1584 (Kirkehist. Saml. 3. R. II, 208) og var død før 1598 (hvis da »Severinus fil. D. Joh. demortui de Weilby« [Kirkehist. Saml. 3. R. II, 742] var hans Søn).

²⁾ Sign. Roskilde Landemodes Artikler 1554. »Børnene skal blottes ved Daaben, enten helt eller til Navlen, at ikke Folk, der omgaas med Trolddom, skal komme med Voxbørn og faa dem døbte for saa at øve Trolddom med dem« (Ny kirkehist. Saml. II, 450).

dett war døbt, thogh Siszell Mickells barnnitt och wilde icke gaa ygenom stentenn, menn kløff offuer kierckegaards murenn och gick der medt till Flastrup. Bekinnde hunn, thett hynndz drenng Bellsius kom till hynnder y Szelann y Wiskinn, der hunn war römmt her aff lannditt, och thogh hynnder offuer hynndz bryst och szatte hynnder wdj lygeste som i løb och førde hynnder saa, adt hunn icke røde eller følde iordtt, førenn hunn bleff satt y Siszell Mickells haffue y Flastrup. Der war disze anndre quynnder med deris drennge forsamliedt widt [fade]burs goulinn. Der lagde dy dette woxebarnn paa j liuse klouffue, och Siszell Mickells satt illdt der wdj med ith annditt lius, først wdj kronnenn, och sydenn wdj dy anndre lemmer. Och det war iij wger, før Jep Søffrenszen døde. Och loffuitt Siszell Mickells adt wille giffue Anne Rønndz j skip miell for hinndz wmag, adt hunn skulle medt were thette for^{ne} adt giøre och fulldkomme; dog syger hunn sigh icke adt haffue faaitt denne skip miell. War for^{ne} Rasmus Rasmuszen till wedermollstinng for thette winnde. Besiglinn tyll for^{ne} winnder fogdenn, Borgemester och schriffuerenn.
